

והנה עניין חיות מצומצמת זו היא סוד מוחין דקטנות, התואמים את מצבנו בגלות, שהוא בחינת התפוררות הגוף לרסיסים. ומוחין אלז הם החיות של הרסיסים הנפרדים, והם למעשה השורש לתפיסת החיים ולעבודת ה' במשך ימי הגלות, שהיא עבודת ה' של כל תא כשהוא לכדו ולעצמו. כי הנה החיות שלנו היא בוודאי עבודת ה', שהיא המתברת אותנו אליו יתברך, וממשיכה בנו חיים וקיום. ובמשך הגלות, לא יכלה להתגלות בנו מדרגת החיים הגדולה, של הגוף כולו, כאדם חי אשר נשמטו בקרבנו. וכך, רק ניצוץ דק, שרה על כל אבר וכל תא לבדו, למשור כו מעט חיים, למען יקום הגוף לתחיית עולמים.

מוחין דקטנות אלז הם כמו הדעת של הקטן, שחושב רק על עצמו ואינו מסוגל להרחיב דעתו להרגיש את חיי האחר, וקל וחומר שהוא רחוק מלהרגיש את האחדות האמיתית שבינו ובין האחר, שכל ישראל הם הזויה אחת ממש. כי זהו טבעו של הקטן, שמרוכו בעצמו ובעולמו, וסובר שחיי הפרטים הם הכל ואין דבר זולתם. על כן תכלית דאגתו לעצמו ולאשרו בלבד. הגלות משולה למיתה ולשינה, ולכן הנאלה, משולה לקימה מעפר ולקיצה משינה - "הַקִּיצָה וְרָפְנֵי שְׁכֵנֵי עָפָר" (ישעיה כו יט). ועניין ההתעוררות מהשינה, הוא עצמו סוד החזרת מוחין דגדלות, כדרכו של מי שמתעורר משינתו, שהמוח שב לתפקוד מלא ורענן. וכן הוא בהתעוררות משינת הגלות, שהיא עניין החזרת החיות והמוחין של אדם חי ולא של אברים מרוסקים העומדים לעצמם.

מוחין דקטנות שפאן פזמן שנת הגלות

וכבאר שינה זו מה עניינה, נודע הדבר שהשינה היא סילק המוחין, שהם הדעת של האדם. ואולם הנה מבואר בדברי האריז"ל שלעולם יש מוחין לאדם, גם כשנתו, אחרת ימות בלי חיות. על כן בזמן השינה באים מוחין דקטנות להחיותו עד שיקום משנתו וישוכו לו מוחין דגדלות. כך, בזמן השינה המוח ישן, אך התפקוד הבסיסי ממשיך, כדי להחיות את הגוף בשנתו¹¹.

יתר על כן, האריז"ל מבאר שאפילו בזמן המיתה ישנו קורטוב של חיות הנשאר עם העצמות בקבר, כדי להמשיך בהם נשף של חיים, שמכוחו יקומו לתחיית עולמים. זהו סוד 'הבלא דגרמי', הבל וחיים האוחזים בעצמות בכל שהות האדם בקבר, עד לתחיית המתים¹².

והנה כשם שהדבר נכון בחיי החי, כך הוא בחיי העם, כמבואר באריז"ל. וכך היה גם לישראל בגלות, המשולה למיתה, שבה נמשכה חיות מצומצמת מאוד, התואמת את האברים המרוסקים, סוד האדם כשהוא בקברו. זהו מה שראינו קודם לכן בדברי הגר"א, שדוח החיים של ישראל בגלות, היא אותו 'הבלא דגרמי', המכונה גם 'קסטא דחיותא', הנמצא על עצמות האדם בקברו¹³.

¹¹ שער הכוונות, דרושי הלילה ודרוש ג. שער הפסוקים פרשת וישב. מבוא שעריי ג ב י ועוד.

¹² עץ חיים שער לו פרק ב. בסוד 'שיבת לעפרא', ספר הליקוטים פרשת תולדות. שער מאמרי רשב"י פרשת במדבר. וכן בעניין הכוונות, ראה בדרושי פסח בעניין מוחין דעבור שנשארים לעולם, וכן בשער הכוונות דרושי קריאת שמע, ועוד מקומות רבים.

תורת השכינה בשלמות אורה, איננה יכולה להיקלט בנפשות הרצוצות תחת נטל הגויים, בעם היושב בחושר, לאחר שנסתלקה ממנו השכינה העליונה. "פְּמַתְּשֵׁפִים הוֹשִׁיבֵי פְּמַתֵּי עוֹלָם" (איכה ג.ו.).

ההכרל בין ישראל בגלות ובין ישראל בגאולה, הוא יותר גדול מההכרל שבין הקטן שאר נולד, לגדול וכא בימים. זהו הכרל שבין מיתה לחיים, שאין שום הכרלים בין מצבי חיים שיכולים להשתוות אליו. כך, בזמן שבית המקדש היה קיים, היתה הנשמה מאירה בגוף שלם וחי, והיינו שהשכינה היתה מפכה בכל הלכות. ממילא הנבואה זרחה באורה, עד שהיו ישראל דבוקים במדרגות נישאות, להרגיש את הוויית חיהם האחת, כגוי שלם שמהות חייו היא בחינת רעייתו של הק"ב⁵, כמבוסס בשיר השירים, שנכתב כהיות השכינה כשלמותה, בבניין שלמה המלך.

בעושר חיי הקודש של המקדש והנבואה, הרגיש כל יחיד מישראל את משמעות חייו בגלות עצומה, כחלק מחור אבוקת קודש המאירה תכל ומלואה. השבת, התפילין והציצית, תלמוד התורה ועסק המצוה, כמו גם המלאכה ובניין הארץ, היו יחידים לנימים וגידיים כאילו רב שריגים, רחב ידיים, שנכללו בו כל ישראל כהוויה אחת. עימם, האירו בכל עוז כל משמוני התורה, סתריה ורזיה, בייחודי קודש, כחכמת הנבואה והוראתה, והיו ישראל לומדים את סוד נשמתם, עד להשגת נבואה, כפליים כיוצא מצרים (מגילה יד א.).

⁵ עין איה ריש פרק במה בהמה.

אמצעים התורה פקלות

כאמור, הולות היא התפוררות של עם ה' לרסיסים. במציאות זו של רסס עומד לכדו נוצרה קטנות דעת, שהיא תפיסה מצומצמת, המרגישה את חיי הרסיס בלבד. קטנות דעת זו משולה ל'הבל דרמלי', אותו נטף של חיות היורד אל העצמות שבקרב להשפיע בהם מעט ניצוצות של חיים, כדי שעל ידי כך יקומו לחייה.

כך, ניצוצות דקים של חיות ירדו לישראל בזמן הגלות. אלז הם המוזין שחוזאמו לקטנות, למצב התרסקות האומה והתפוררותה. אנו חשאנו, ולפיכך התרסקנו ונפלנו לקטנות, סוד האברים המפורדים. והק"ב⁶ בטובו הוריד לנו נטפי חיים דקים, כמגין דקים על גבי אותיות⁷, המתאימים אל קליטתנו בגלות, כמו אותו 'הבל דרמלי', המתאים אל הגוף המפורר בקרב.

הזאמת האור והחיות אל הקטנות שבגלות, היא למעשה סוד העניין המוכר על התורה, שנפלה בחורבן וירדה פלאים, ונצטמצמה בגלות מאור, עד שרוב אורותיה ושפעת קדושתה נגנזו ונעלמו.

כי התורה כרוממותה, כפי שמתגלה בארץ ישראל כהיות המקדש על מכונ וישראל כתפארתם, הנה עליונה היא מאור, כל כך נשבה ונכורה, עד שרחוקה מיכולת הציור וההשגה של ישראל בזמן הגלות, בו נסתלקה הנשמה ונפרד הגוף לרסיסים.

⁶ עין חיים ח.ו. והאורות שנסתלקו הם נקודות ועצמים כנודע, סוד טעמי תורה כחינת השפעת, וחיותה בחינת האותיות, כמבואר לקמן. וראה ספר יצירה ה' א כפידוש האב"ד, וזהו ג' רנב"ב. תיקוני זוהר ד' ב.